

ПРВ ПРИВАТЕН УНИВЕРЗИТЕТ – ФОН СКОПЈЕ

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ПРВ ПРИВАТЕН УНИВЕРЗИТЕТ - ФОН

Бр. 01-19/8
14.06. 2018 год.
СКОПЈЕ

БИЛТЕН

НА

Прв приватен универзитет – ФОН Скопје

БРОЈ 207

Скопје, 14.06.2018

СОДРЖИНА:

1. Рецензија за монографијата *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English* од авторот проф. д-р Ана Лазарова-Никовска3202
2. Рецензија за книгата: *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English*.....3205

И К
ЕН
*
Л

Рецензија

За монографијата

Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English

од авторот проф. д-р Ана Лазарова-Никовска

Вовед

Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English е научно академски труд на универзитетската професорка Ана Лазарова-Никовска. Делото е во најголем дел базирано на нејзиниот докторски труд изработен и успешно одбранет на Универзитетот на Кембриџ во Англија во 2005-та година. Тој е единствениот докторски труд од областа на лингвистиката одбранет од македонски граѓанин на Универзитетот на Кембриџ, барем дотогаш, а воопшто и еден од ретките докторати на Македонци на овој историски и светски престижен универзитет. Дополнително радува фактот што и во истражувачкиот дел на трудот учествувале македонски испитаници. Оттука, претставува посебна заслуга и привилегија што ова дело сега е достапно и до македонската научна јавност.

Трудот обработува тема која е една од вечно „горливите“ дилеми во академските лингвистички кругови, а тоа е дали постои разлика и каква е природата на разликата помеѓу деца и возрасни изучувачи на странски јазик. Поконкретно, двете јазични групи се споредуваат во најпочетните фази на изучување на странскиот (англискиот) јазик, а овој период се анализира од аспект на меѓујазичното влијание, како и од аспект на оние структури на целиот јазик кои се усвоени од изучувачите. Од научен аспект, монографијата претставува корисно четиво како за студентите, така и за лингвистичката експертска јавност, бидејќи дава јасен преглед на релевантни теориски и методолошки поими и постапки, поттикнувајќи понатамошни истражувања во областа на изучување на странски јазик. Поконкретно, делото е пионерско за нашиве простори во однос на генеративната обработка на меѓујазикот (и релевантниот преглед на таа литература), заради генеративната анализа на македонската реченица која авторката ја применува во трудот, а која е ретка меѓу нашите истражувачи, како и заради длабинската анализа на резултатите и нивната статистичка обработка, кои поретко се сретнуваат во наши научни трудови од областа на лингвистиката.

Преглед на поглавјата

Делото претставува обемна монографија, која е поделена во повеќе поглавја. По Воведот, во првото поглавје, проф. д-р Ана Лазарова-Никовска ја појаснува „хипотезата за критичниот период“, докажете кои постојат за истата при усвојување на мајчиниот јазик и експериментите кои се правени за да се тестира валидноста на оваа хипотеза при усвојување на странски јазик. Спомената е и хипотезата на Крашен за

„брзината“ на усвојување на странскиот јазик, бидејќи истата е посебно значајна за почетните фази на усвојување на јазикот, а тие пак се фокус на истражувањето претставено во монографијата. Во второто поглавје се дискутира „хипотезата за критичниот период“ во рамки на генеративната граматика, а при крајот на поглавјето се образложува поврзаноста помеѓу морфологијата и синтаксата, како и јазичните елементи кои се нарекуваат ‘triggers’, елементи кои поттикнуваат поместување на параметрите, поточно кои придонесуваат за усвојување на нови структури од јазикот цел. Во третото поглавје се продолжува со генеративната теориска рамка, но овојпат фокусот е на почетните фази на изучување на јазикот и хипотезите кои постојат околу „нулта точката“ од која почнуваат изучувачите: дали почнуваат од универзална граматика, или во себе носат елементи од мајчиниот јазик и слично. Затоа, меѓујазичното влијание е посебно третирано во ова поглавје. Четвртото поглавје е посветено на граматичката рамка, поточно на морфо-синтаксичките елементи кои се предмет на анализа во оваа монографија, а тоа се афирмативните, негативните и прашалните реченици во сегашно време кои во себе ги вклучуваат англиските глаголи: *be, can, do*. Од посебен акцент е [\pm strong Infl] параметарот од генеративната граматика, и поместувањето на главниот глагол во реченицата како негова видлива синтаксичка карактеристика. Во петтото поглавје даден е преглед на претходни истражувања за усвојувањето на [\pm strong Infl] параметарот, како при усвојување на мајчин, така и при странски јазик, кај деца и кај возрасни. Во шестото поглавје објаснета е методологијата која е користена при истражувањето, а во долгото седмо поглавје, презентирани и дискутирани се резултатите од експерименталното истражување, согласно сите претходни и конкретни истражувачки хипотези кои се поставуваат. Главниот текст од монографијата завршува со Заклучок, како посебно поглавје, во кое се истакнуваат главните заклучоци од истражувањето кои наведуваат на одредени квалитативни разлики во процесот на усвојување помеѓу децата и возрасните, но и разлики помеѓу двете подгрупи на возрасни изучувачи. Во заклучокот се посочуваат и одредени ограничувања на прикажаното истражување, како и импликации за практична методолошка примена на сознанијата од истото.

Заклучок

Иако монографијата е првенствено наменета како научно референтна литература, а не како основен учебник, истата би нашла одлична примена на студиите по (применета) лингвистика, посебно на втор и трет циклус. Покрај нејзината употреба на филолошките факултети ширум земјата и пошироко, би била од корист и за наставно-научниот кадар и студентите на педагошките факултети, факултетите за психологија, јазични научни институти и слично. Покрај употребата на делото како референтна литература во науката и во високото образование, овој труд е од значење и за секој поединец чиј професионален ангажман е поврзан со подучување странски јазици. Радува фактот што авторката навестува да создаде и друри монографии, кои би биле своевидно продолжение на овој темел, кој е поставен со приложената монографија.

Монографијата *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English* од проф. д-р Ана Лазарова-Никовска е со исклучително висок научен квалитет, со чиста и концизна мисла и академски стил на изразување, богата користена литература. Оттука ја оценувам позитивно и имам чест да го препорачам печатење на монографијата зошто истата претставува збогатување на литературата во Република Македонија од оваа област. Дополнително, предлагам и да се прифати и одобри нејзиното користење како дополнителна литература и во наставниот процес, согласно спецификите на релевантните предмети.

Рецензент

Скопје, 22 Мај 2018

**д-р Љиљана Калиник-Ордев, с.р.
вонреден професор во пензија**

Рецензија за книгата: *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English*

Автор: Ана Лазарова-Никовска

Издавач: Елоквента ДООЕЛ-Скопје, Скопје 2018

Број на страници: 237

Книгата *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English* (Влијанието на возраста во почетните стадиуми на усвојување немајчин јазик) од Ана Лазарова-Никовска е оригинален и темелен научен труд кој обработува една значајна тема од областа изучување немајчин јазик, на којашто до сега не ѝ било посветено заслужено внимание во македонската наука за јазикот. Студијата се базира на систематски организирано и доследно спроведено истражување на усвојувањето на англиските негативни и прашални реченици од страна на македонски говорители на две возрасни нивоа: деца од 8-10 години и возрасни од 20-60 години. Резултатите од истражувањето даваат комплетен увид во почетните стадиуми на изучување на овие структури од јазикот цел (J2), како од аспект на механизмите на усвојување на новите структури така и во поглед на влијанието на мајчиниот јазик (J1) во тој процес. Притоа централно место зазема споредбата на процесите на усвојување кај децата и кај возрасните изучувачи со што оваа студија се вклучува во теориските дискусии за 'критичниот период' во усвојувањето немајчин јазик, возрасната граница и учеството на универзалната граматика наспрема влијанието на J1 во процесот на усвојување на јазикот цел. Со тоа оваа монографија придонесува за расветлување на повеќе клучни прашања во дисциплината усвојување немајчин јазик, што ѝ дава општотеориска важност. Таа е од посебно значење за македонската применета лингвистика, со оглед на фактот што вакви истражувања со македонски изучувачи се ретки.

Проблематиката обработена во оваа монографија е образложена во шест поглавја плус заклучен дел, по што следи и обемна библиографија од околу 400 наслови на извори од предметната литература кои се дискутираат во текстот. На крајот, се приложени материјалите од експерименталното истражување и дескриптивната статистика. Текстот е целосно напишан на англиски јазик. Вредноста на оваа монографија е во воедначената застапеност на теориски и практичен (експериментален) дел, кои систематски се испреплетуваат и сочинуваат една интегрална целина.

Теориското образложение на проблематиката се состои од две целини. Во поглавјата 1-3 се разгледуваат прашања од областа изучување немајчин јазик кои се директно поврзани со предметот и целите на спроведеното истражување. Прашањето за влијанието на возраста во изучувањето немајчин јазик и хипотезата за критичен период во усвојувањето јазик (Critical Period Hypothesis in Language Acquisition) се разгледуваат во првото поглавје од аспект на не-генеративните приоди. И покрај комплексноста на проблемот и големиот обем на теоретски и истражувачки студии од областа, со бројни контрадикторни ставови, авторката успева да даде јасна слика за правците на истражување и отворените прашања. Оттука таа извлекува важни сознанија кои ги користи во планирањето на истражувањето и формирањето на истражувачките цели.

Второто поглавје е посветено на преглед на генеративните теории и истражувања за изучување немајчин јазик, каде што се вклучени и ставовите за критичкиот период и влијанието на возраста од гледна точка на овој лингвистички правец. Ова поглавје има централна позиција во теорискиот преглед бидејќи истражувањето е базирано на генеративниот приод. Авторката забележува дека во однос на влијанието на возраста во усвојувањето J2 постојат различни ставови и дека недостасуваат студии во кои систематски се споредуваат различни возрасни групи, па според тоа нејзиното истражување има за цел да ја пополни оваа празнина. Друг поттик за оформување на истражувањето произлегува од предлозите од некои теоретичари за разликите во усвојувањето на синтаксата и морфологијата условени од факторот возраст. Во согласност со тоа, во методологијата се вклучени инструменти за собирање податоци за усвојувањето на двата типа структури.

Во третото поглавје се разгледуваат различни ставови во врска со улогата на J1 во усвојувањето на друг јазик. И тука, покрај општиот преглед, важно место заземаат прашањата за односот меѓу возраста и меѓујазичното влијание, со посебен акцент на почетните стадиуми во изучување на јазикот цел. Со тоа се заокружува теориската основа за релацијата меѓу факторите чие влијание врз јазичниот развој се испитува. Четвртото поглавје содржи анализа на англиските структури чие усвојување се испитува и нивните македонски еквиваленти според генеративниот лингвистички приод. Со оглед на фактот дека англискиот јазик не дозволува авансирање на глаголот маркиран по време, а македонскиот дозволува, постојат параметрички разлики меѓу двата јазика во синтаксата на негативните и на прашалните реченици. Од друга страна, македонскиот јазик има богат систем на глаголски наставки, за разлика од англискиот. Авторката си поставува цел да испита како се реструктурираат параметрите од J1 во почетните стадиуми на изучување за да се воспостават вредностите од J2 и каква е разликата меѓу изучувачите на различни возрасти.

Во двете последни поглавја е изложено истражувањето и анализата на резултатите. Истражувањето е замислено како експеримент во кој 30 возрасни испитаници и 30 деца, сите апсолутни почетници, се изложени на настава по англиски јазик со посебен акцент на целните структури. Наставата со компатибилни материјали и методи, прилагодени на возраста, се одвива во текот на 4 недели, по 90 минути двапати неделно. Целта е да се испита какви разлики ќе се појават во зависност од возраста во услови на изедначеност на другите параметри. Со тоа истражувањето опфаќа неколку важни теми и се стреми да одговори на неколку клучни прашања кои сè уште не се расчистени во теоријата за усвојување немајчин јазик. За да се испитаат поставените хипотези, на крајот од обуката се спроведуваат два типа на тестови: тест за проценка на граматичноста на синтаксата на J2, и тест со пополнување за проверка на морфолошките форми. Резултатите се систематски прикажани и поткрепени со статистичка анализа. Дискусијата е сеопфатна и навлегува длабоко во испитуваната проблематика преку споредба на добиените резултати со постоечките теориски ставови и резултати од други истражувања. Со тоа се доаѓа до неколку релевантни заклучоци: (1) влијанието на J1 е подеднакво присутно во двете возрасни групи, но тоа не преовладува; (2) резултатите во усвојувањето на синтаксата се слични, но се јавуваат сигнификантни разлики во морфологијата, каде што возрасните постигнуваат пониски резултати; (3) меѓу двете групи постои квалитативна разлика во процесот на усвојување, со тоа што возрасните се потпираат повеќе на неврзаните, а децата на врзаните морфеми; (4) динамиката на усвојување на почетните стадиуми не е изедначена кај возрасната група, туку се издвојуваат

две подгрупи – од 20-40 и од 40-60 години, при што првата предничи во усвојувањето на синтаксата и во споредба со децата.

Издавањето на монографијата *Age Effects in the Initial Stages of Second Language Acquisition of English* од Ана Лазарова-Никовска е од непроценлива важност за македонската лингвистичка сцена, посебно за сите оние постари и помлади истражувачи кои се ориентирани кон применетата лингвистика. Таа претставува збогатување и од теориски и од практичен, методолошко-истражувачки аспект. Со сеопфатноста и консистентноста во приодот ќе служи како одличен пример за добро конципиран истражувачки труд со цврста поврзаност на теориските поставки и истражувачките постапки и анализи. Самиот експеримент претставува пример за целосно обмислено истражување во кое сите параметри се теориски засновани и строго контролирани, што дава можности за извлекување релевантни заклучоци. Постапката е јасно објаснета и транспарентно презентирана, а прилозите со целосниот план на наставата и тестовите даваат можност да се реплицира во исти или други услови. Со тоа оваа монографија ќе даде поттик за понатамошни истражувања во усвојувањето немајчин јазик во Република Македонија. Покрај тоа, монографијата на Ана Лазарова-Никовска може да се споредува со студиите кои придонесуваат за решавање на дилемите и градење на ставовите во областа изучување немајчин јазик и со тоа има свој придонес во теориските развојни текови во оваа област.

Оваа книга е наменета пред сè за лингвисти и студенти по лингвистика, но заради добро организираното и достапното презентирање на обемниот материјал може да се користи и од наставници по јазик, па и од поширок круг читатели кои покажуваат интерес за процесите и принципите на изучување немајчин јазик.

Скопје

03. 06. 2018

Рецензент:

Лилјана Митковска, с.р.
